

ĐỀ CƯƠNG ÔN TẬP THI HỌC KÌ I - MÔN LỊCH SỬ 7

A. Trắc nghiệm: Học sinh xem lại nội dung cơ bản bài 13,14, 15 để làm trắc nghiệm

B. Tự luận

1. Nhà Trần củng cố chế độ phong kiến tập quyền, pháp luật và xây dựng quân đội củng cố quốc phòng

a. Củng cố chế độ phong kiến tập quyền

- Bộ máy quan lại thời Trần cũng giống như thời Lý, được tổ chức theo chế độ quân chủ trung ương tập quyền, gồm 3 cấp: triều đình, các đơn vị hành chính trung gian từ lộ, phủ, huyện, châu và cấp hành chính cơ sở là xã.
- Thời Trần thực hiện chế độ Thái thượng hoàng
- Đặt thêm một số cơ quan: Quốc sử viện, Thái y viện, Tôn nhân phủ và một số chức quan: Hà đê sứ, Khuyến nông sứ, Đồn điền sứ;
- Cả nước chia lại thành 12 lộ; Các quý tộc họ Trần được phong vương hầu và ban thái ấp .

b. Pháp luật thời Trần.

- Ban hành bộ luật mới mang tên Quốc triều hình luật. Nội dung giống như bộ luật thời Lý nhưng được bổ sung thêm: Luật xác nhận và bảo vệ quyền tư hữu tài sản. Cơ quan pháp luật được tăng cường và hoàn thiện. -Thẩm hình viện là cơ quan chuyên việc xét xử, kiện cáo.

c. Xây dựng quân đội và củng cố quốc phòng.

- Quân đội gồm có cấm quân (đạo quân bảo vệ kinh thành, triều đình và nhà vua) và quân ở các lộ + Ở làng xã có hương binh; Ngoài ra còn có quân của các vương hầu .
- Quân đội được tuyển theo chính sách: “Ngụ binh ư nông” ; “Quân lính cốt tinh nhuệ không cốt đông”; Xây dựng tinh thần đoàn kết; Học tập binh pháp và luyện tập võ nghệ...
- Bố trí tướng giỏi, quân đông ở vùng hiểm yếu, nhất là biên giới phía Bắc.

2. Âm mưu xâm lược Đại Việt, Chăm –pa của quân Mông- Nguyên

a. Âm mưu xâm lược Đại Việt của Mông Cổ.

- Năm 1257 quân Mông Cổ tiến đánh Nam Tống nhằm xâm chiếm toàn bộ Trung Quốc.
- Để đạt được mục đích, quân Mông Cổ quyết định xâm lược Đại Việt rồi đánh lên phía Nam Trung Quốc

b. Âm mưu xâm lược Champa của nhà Nguyên.

- Năm 1283, nhà Nguyên cử Toa Đô sau khi chiếm được Cham-pa, quân Nguyên có thủ ở phía Bắc chờ phối hợp đánh Đại Việt

3. Nguyên nhân thắng lợi và ý nghĩa lịch sử của ba lần kháng chiến chống quân xâm lược Mông- Nguyên ở thời Trần

a. Nguyên nhân thắng lợi.

- Tất cả các tầng lớp nhân dân, các thành phần dân tộc đều tham gia đánh giặc, bảo vệ quê hương, đất nước tạo thành khối đại đoàn kết toàn dân, trong đó các quý tộc, vương hầu là hạt nhân .
- Sự chuẩn bị chu đáo về mọi mặt cho mỗi cuộc kháng chiến. Đặc biệt, nhà Trần rất quan tâm chăm lo sức dân, nâng cao đời sống vật chất tinh thần của nhân dân bằng nhiều biện pháp để tạo nên sự gắn bó giữa triều đình và nhân dân .
- Tinh thần hi sinh, quyết chiến quyết thắng của toàn dân mà nòng cốt là quân đội
- Chiến lược, chiến thuật đúng đắn, sáng tạo của vương triều Trần, đặc biệt là của vua Trần Nhân Tông, các danh tướng: Trần Hưng Đạo, Trần Khánh Dư, Trần Quang Khải... đã buộc giặc từ thế mạnh chuyển dần sang thế yếu, từ chủ động chuyển sang bị động để tiêu diệt chúng giành thắng lợi .

2. Ý nghĩa lịch sử.

- Đập tan tham vọng và ý chí xâm lược Đại Việt của đế chế Nguyên, bảo vệ độc lập, toàn vẹn lãnh thổ và chủ quyền của dân tộc .
- Thể hiện sức mạnh của dân tộc, đánh bại mọi kẻ thù xâm lược (góp phần nâng cao lòng tự hào dân tộc, củng cố niềm tin cho nhân dân.....)
- Góp phần xây dựng truyền thống dân tộc, xây dựng học thuyết quân sự, để lại nhiều bài học cho đời sau trong cuộc đấu tranh chống xâm lược.

4. Các sự kiện lịch sử cơ bản cuộc chống quân xâm lược Mông- Nguyên ở thời Trần

Tháng 1/1258	3 vạn quân Mông Cổ tiến vào xâm lược nước ta theo đường sông Thao thì bị quân ta chặn đánh ở Bình Lệ Nguyên.
Ngày 29/1/1258	quân Trần mở cuộc phản công lớn ở Đông Bộ Đầu, quân Mông Cổ thua to phải tháo chạy
Năm 1285	vua Trần mở hội nghị Diên Hồng mời các bậc phụ lão có uy tín về bàn các đánh giặc.
Đầu tháng 4 – 1288,	trận Bạch Đằng đánh tan đoàn thuyền do Ô Mã Nhi chỉ huy có kị binh hộ tống rút về theo đường sông Bạch Đằng.

5. Những đóng góp của Trần Quốc Tuấn trong ba lần kháng chiến chống quân Mông – Nguyên.

- Ông được vua Trần giao cho trọng trách Quốc công Tiết chế - chỉ huy cuộc kháng chiến, soạn "Hịch tướng sĩ" để động viên tinh thần chiến đấu của quân đội.
- Trần Quốc Tuấn là một nhà Lý luận quân sự tài ba, ông là tác giả của bộ binh thư nổi tiếng: Binh thư yếu lược, Vạn kiếp tông bí truyền thư.
- Trước thế giặc mạnh, ông đều cho lui binh để đảm bảo lực lượng chờ thời cơ để đánh.
- Khi quân địch ở Thăng Long gặp khó khăn, tuyệt vọng phải rút quân, Trần Quốc Tuấn mở cuộc phản công, và tiến hành trận mai phục trên sông Bạch Đằng, tạo nên chiến thắng quyết định trước quân xâm lược.

